

1968

AUTHOR/KEY FIGURE

Poul Nielsen

FACTS

Document type:

Note

Language:

Dansk

Mentioned people:

Henning Christiansen

Per Kirkeby

Thomas Koppel

Bernhard Lewkovitch

Per Nørgård

Ib Nørholm

Karl Aage Rasmussen

Poul Rovsing Olsen

Archive:

HC Arkiv Møn/HC Breve 3

TRANSCRIPTION

De prøvede chok

Perspektiver omkring årets høst af ny dansk musik

Af Poul Nielsen

DET forløbne år har været meget rigt på uropførelser af danske musikværker. Om man her ser den første afgørende refleks af kunstfondens virksomhed er svært at afgøre. Det står bare fast, at danske komponister sjældent har manifesteret sig så bredt og — hvad der trods alt er det vigtigste — på kvalitativt så høj niveau som i disse tider

Festivalen bar ikke mindst præg heraf. Der gik i den ekstraordinært lange festival-periode vel næsten ikke en dag, uden at ny dansk musik var repræsenteret. Og umiddelbart efter festivalen fik man hele to opera-premierer med kort mellemrum, Per Nørgårds "Labyrinten" på Det Kgl. Og Ib Nørholms "Invitation til Skafottet" i TV.

Altså en strøm af større og mindre værker, af dramatisk, symfonisk musik og kammermusik, som giver en enestående mulighed for et bredt signalement af situationen i den del af musiklivet, som trods alt må siges at være den vigtigste (uanset om det er den populæreste): de skabende musikeres aktivitet.

Bemærkelsesværdigt er det først og fremmest at konstatere, at de frontstillinger, som på en ofte krigerisk facon etableredes mellem danske komponister i tiden omkring 1960, da de radikale serielle strømninger brød ind over landets grænser, i betragtelig grad er blevet blødt op. Mindst bevægelse er der som venteligt på den traditionelt orienterede front, hvor man arbejder støt videre efter bestemte, prøvede kompositoriske idealer.

På den anden side er der vel også i dag bedre basis for en retfærdig vurdering af værker af denne kategori. Det psykologiske klima er i dag mindre præget af dogmatik og tillader en uhildet erkendelse af de kunstneriske kvaliteter, der findes hos komponister som Svend Westergaard og Jørgen Jersild, der begge i 1967 har tegnet sig for smukke uropførelser.

STORT MERE end en pro forma-accept kan der på den anden side næppe blive tale om — for så vidt som man har gjort blot en del af de erfaringer med, som venstrefløj en blandt danske komponister har markeret i tiden sidem 1960. Der eksisterer stadig en frontlinie mellem traditionalisternes absolutisme og avantgardens fundamentale usikkerhed, det, som maleren Per Kirkeby har karakteriseret som den deflorerede kunstners situation. Det ny er det meget brogede billede, som venstrefløjen i sig selv frembyder.

De ideologiske modsætninger i ny dansk musik kan næppe mere tegnes efter én linie.

Det er ikke længere muligt at tegne avanceret dansk musik blot under henvisning til en grænselinie mellem en mere dogmatisk Darmstadt-retning og de tendenser, der her i bladet for præcis to år siden fik etiketten "den ny enkelhed". Sidstnævnte retning markeredes dels ved Henning Christiansens mærkelige musikalske konkretisme, dels ved Ib Nørholms originale forsøg med en musik, der ligger et sted i retning af pop-kunst uden at være det. Disse former for ny enkelhed har for en del konsolideret sig, mest Ib Nørholms linie. Man har fra denne komponist i dette år fået et par meget betydelige uropførelser. Desuden har Nørholms signaler f. eks. nok haft en del betydning for en yngre kunstner som Ingolf Gabold med det poetiske værk "Fur Louise". Men det pæne nyenkelt billede forstyrres betragteligt af enegængere som Poul Rovsing Olsen og Bernhard Lewkovitch. Og først og fremmest af borgerskabets skræk, Per Nørgård, som inden for sin egen produktion synes at køre to linier. Præsentationen af to værker i dette år: det originale, meget rene orkesterværk "Iris", og operaen "Labyrinten", markerer disse linier. Det sidstnævnte værk faldt med sin sammen-dyngning af alt muligt gods, af både subtile og deklareret smagløse effekten de københavnske kritikere så meget for brystet, at de i store overskrifter turde tale om skandale og fiasko. I hvert fald tør man nok betegne Nørgård som den måske mest modsigelsesfyldte personlighed i nutidig dansk musik.

ET SAMLET billede af yngre dansk musik er med andre ord kendetegnet ved en nærmest overdådig fordomsfrihed i valget af midler og metoder. Der går åbenbart i disse år en bølge af antidogmatik gennem dansk musik. Og det bekræftes, når man betragter de yngste talenter værker: Thomas Koppels overordentlig virtuose beherskelse af det moderne orkestres utal af klanglige muligheder i by-jubilæumsstykket "Ouverture solennelle" var et af årets frodige musikbegivenheder. Dertil kom den unge Århus-komponist Karl Åge Rasmussen, som der er grund til at følge med den største opmærksomhed. Hans orkesterværk "Choralis Constantinus" vidner om en næsten kaleidoskopisk, men ingenlunde søgt holdning til den nutidige komponists udtryksmuligheder.

Er der hos disse unge bærekraftige signaler for de kommende års udvikling i ny dansk musik? Svaret overlades til spåmændene. Det interessante, selve pointen ved dette års høst af ny musik er, at begrebet kunstnerisk "nyhed" har fået en mere nuanceret karakter end før. Og hvorfor? Måske fordi al avantgardismes traditionelle virkemiddel: chok'et, nu er så prøvet, at det ikke har nogen effekt mere.

Alt synes prøvet og anbragt i et arsenal af musikalske muligheder, som står åben til fri afbenyttelse. Dette er totalt felt, mangfoldighed. Dette er med andre ord virkelig spændende.

Fra opførelsen af Ib Nørholms "Labyrinthen" på Det kgl. Teater.

De prøvede chok

Perspektiver omkring årets høst af ny dansk musik

Af Poul Nielsen

DET forløbne år har været meget rigt på udfordringer af danske musikere. Om man har det som den første skæbende refleks af komponistens virksomhed er svært at sige. Det står bare fast, at danske komponister sjældent har modtaget sig så bredt og - hvad der tæller all - det vigtigste -

på kvalitativt så højt niveau som i Danmark. Der er ikke mindst præget af den eksperimentelle musik, der ikke er en dag uden at ny dansk musik har været fremme. Og endelig efter festivalen fik man både to gennemgribende og højt anerkendte værker. Og D. Nørholms invitation til Skafottet i TV.

Altet en strøm af større og mindre værker, af dramatiske, symboliske og kammermusik, som giver en endeløs mulighed for et bredt signalment af situationen i den del af musiklivet, som trods alt må siges at være den vigtigste (næst en del af den populære) de skabende musikeres aktivitet.

Bemærkelsesværdigt er det først af fremmet af kunstnere, at de frontstillinger, som på en ofte kritisk facon udfoldes mellem danske komponister i tiden omkring 1900, de de enkelte enkelte strømninger bred ind over landets grænser. I betragtning af de forskellige orienterede front, hvor man arbejder sig videre efter bestemte prøvede komponistiske idealer. På den anden side er der vel sagt i dag bedre basis for en retfærdig vurdering af værker af denne karakter. Det psykologiske klima er i dag mindre præget af dogmatik og illuseri end tidligere, end de kunstneriske kvaliteter, der findes hos komponister som Svend Westergaard og Jørgen Jersild, der begynder i 1907 har været sig for musikke udfordringer.

SPORT MERE end en pro forma-accept kan der på den anden side næppe blive tale om - for så vidt som man har gjort blot en

del af de erfaringer med, der er sket i den danske musik. Der eksisterer stadig en frontlinje mellem traditionellerne afkommentar og eksperimentel fundamentalistisk, det, som mellem Per Kirkeby har karakteriseret som den delformet musik situation. Det ny er den nye situation, som vækster sig i sig selv frembyder. De ideologiske modstridninger i ny dansk musik kan næppe mere tegnes efter en linje.

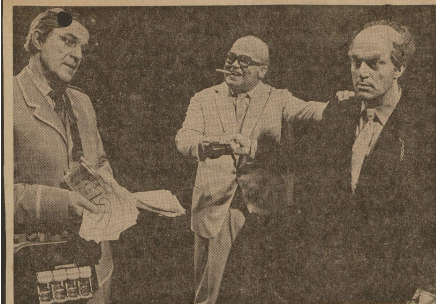
Det er ikke længere muligt at sige avanceret dansk musik blot under henvisning til en grænse, der mellem en mere eksperimentel og en mere fundamentalistisk, der har i blødet for processen to år siden fik et helt nyt udtryk.

Sådan er det, at de nye markedsdels dels ved Henrik Christensen mærkelige musikalske henkender, dels ved D. Nørholm sig selv forseglet med en musik, der ligesom at være det. Disse former for eksperiment har for en del komponister sig, mest D. Nørholm til. Men har fra disse komponister, dette år har det på meget betydeligt udfordringer. I stedet har Nørholm sig selv i det, som har haft en del betydning for en yngre generation som Jørgen Jersild med det poetiske værk "Der Louie". Men det pæne trykkelige billede fremføres betydeligt af enspændingen som Poul Rovsing Olsen og Bernhard Lewkovitch. Og først af fremmet af borgekødet stræk. Per Nørholm, som inden for sin egen produktion synes at være i linie. Præsentationen af to værker i dette år: det originale, meget rene orkesterværk "Mars", og operen "Labyrinth", markerer disse linier. Det sidste værk taler med en anerkendelse af sit ma-

ligt godt, at både subtile og deklareret mulige effekter af de behavende kritikerne så meget fortryder, at de i store overbevisninger ikke kan som skæbende sig. Skæbne, som den måske mest modsigelsesfyldte personlighed i nutidig dansk musik.

DET SAMLET billede af yngre dansk musik er med andre ord kendetegnet ved en nærmest overvældende fordomstilhøj i valget af midler og metoder. Der går ubehøvet i disse år en følge af antidogmatisk gennem dansk musik. Og det bekræftes når man betragter de yngre komponisters værker. Thomas Koppel overvældende virtuositet bekræfter af det moderne orkestret og af skinglige muligheder i lydbilledsmæssigt - "Overture senesalle" var et af årets fremste musikalske værdier. Derfor kom den unge århusianer komponist Karl Age Rasmussen, som der er grund til at følge med den største opmærksomhed. Hans orkesterværk "Choralis Constantinus" vidner om en næsten udfordrende, men lægenkunde søgt holdning til den gamle komponists utrykkelige muligheder.

De tre fra disse unge hænder, tag sig selv for de kommende års udvikling i ny dansk musik. Værret overvældende til guldstandsen. Det instrument selv pointen ved dette år kan siges af ny musik, at det er et kunstnerisk "nyheds" har det en mere moderne karakter end før. Og hvorfor? Måske fordi al eksperimentel traditionelle virkemiddel choket, nu er så prøvet, at det ikke har nogen effekt mere. Alt synes prøvet og sat i et sekund af musikalske muligheder, som står åben til et ubegrænset. Dette er totalt felt, mangfoldighed. Denne er med andre ord virkelig skæbende.

Fra opførelsen af D. Nørholms "Labyrinth" på Det Kongelige Teater.